

Introducere

Pentru o misiune mai eficientă a Bisericii trebuie cunoscut bine ceea ce are specific neoprotestantismul din punct de vedere biblic–doctrinar. Acesta este motivul alcătuirii acestei teze, care are caracter interdisciplinar, este o cercetare doctrinar veterotestamentară comparativ între textul jubiliar biblic și cel neoprotestant Cornilescu.

Teza are patru capitole: 1) o paralelă doctrinară între concepția Bisericii și cea a neoprotestantismului cu privire la Sfânta Scriptură (revelația, poziția față de scrierile anaginoscomena, valoarea și importanța Tradiției pentru Biserică); 2) o privire istorică asupra modului cum s-a raportat Biserica în primele cinci secole la textul Septuagintei – text de referință, folosit pentru traducerea Sfintei Scripturi în limbile naționale; 3) raportarea la Septuaginta în mediul religios–lingvistic românesc; o expunere a istoriei tipurilor Sfintei Scripturi în limba română între secolele XIX–XXI cu o prezentare detaliată a inițiativelor de traducere biblică particulare incluzând și versiunea biblică a lui Cornilescu; o prezentare a traducerii biblice grecești neoprotestante a lui Neofit Vamvas; 4) o expunere comparativ–doctrinară, în paralel, a textelor biblice folosite de Biserică și de neoprotestantism; o propunere de îndreptare a unor texte biblice și liturgice.

Pe parcursul acestei teze mi-am propus să ating următoarele obiective: 1) abordarea unor teme noi, sau măcar contribuții personale la probleme deja abordate; 2) informația să fie concisă și clară chiar și pentru un neinițiat; 3) folosirea mijloacelor moderne de informare (bibliografie descărcată de pe internet și program soft (BibleWorks 5)).

Noutățile în teză sunt următoarele: 1) paralela doctrinară între concepția Bisericii și cea a neoprotestantismului cu privire la Sfânta Scriptură; 2) perspectiva critică asupra datării cu Carbon 14 radioactiv a manuscriselor de la Marea Moartă; 3) referințele la felul în care a fost privită relația între Septuaginta și textul ebraic al Vechiului Testament în istoria Bisericii primelor cinci veacuri; 4) reevaluarea edițiilor biblice particulare românești tiprite în a doua jumătate a secolului al XIX-lea; 5) biobibliografia critică actualizată a lui Dumitru Cornilescu, 6) traducerea Sfintei Scripturi în neogreacă din sec. al XIX-lea la cererea și sub influența misiunilor neoprotestante; versiunea lui Neofit Vamvas; 7) expunerea comparativă a paralelelor dogmatice între textele biblice folosite de Biserică și edițiile biblice neoprotestante mai noi. Texte liturgice propuse spre îndreptare.

Cap. I.

O paralel doctrinar între concepția Bisericii Ortodoxe și cea a cultelor neoprotestante din România cu privire la Sfânta Scriptură .

Revelația și inspirația.

Din punct de vedere ortodox Revelația are următoarele caracteristici: 1) este inițiativa lui Dumnezeu de a se descoperi pe Sine lumii; 2) s-a realizat treptat și progresiv, calitativ și cantitativ, prin acte, cuvinte și imagini; 3) se prestează doar în Biserică, care este tâlcuitoarea primordială și potrivită a Revelației. Revelația consemnată în scris este Sfânta Scriptură – lucrare teandrică, integral inspirată. Dumnezeu a inspirat pe aghiograf, fără să îi anuleze libertatea, atunci când a transmis mesajul divin, în scris sau verbal, celorlalți oameni.

Revelația divină și inspirația sunt actele divine care au stat la baza transmiterii Adevărului și alcătuirii Sfintei Scripturi. Revelația lui Dumnezeu consemnată în scris, adică Sfânta Scriptură, este o lucrare teandrică, o scriere integral inspirată.

Din perspectivă neoprotestantă, Revelația are două caracteristici specifice: 1) subiectivitate. Revelația este descoperită în experiența proprie sau în înțelegerea experiențelor altora; 2) instabilitate. În lipsa unui standard sau criteriu obiectiv Revelația depinde de concepția celui care o interpretează. Concepțiile neoprotestante cu privire la Revelație situează gândirea omului deasupra a ceea ce a descoperit Dumnezeu.

Inspirația Sfintei Scripturi este axiomă. Pentru unii neoprotestanți inspirația îi privește pe autori, pentru alții scrierile, iar a treia categorie pe cititori. Unii o leagă de mesajul general al Bibliei, alții de ideile ei, alții de cuvintele ei.

Canonul cărților Sfintei Scripturi și autoritatea acesteia.

Din punct de vedere ortodox Sfânta Scriptură cuprinde 66 de cărți canonice, inspirate (39 în Vechiul Testament și 27 în Noul Testament) + 14 cărți și fragmente necanonice (anaghinoscomena) cu valoare instructivă și morală, superioară cărților profane.

Sfânta Scriptură are caracter hristocentric; este normativă pentru membrii Bisericii.

Scriptura are autoritate complexă asupra credincioșilor și comunităților deoarece comunică omului adevăruri supranaturale. Biserica are dreptul legitim de a interpreta Sfânta Scriptură. În Biserică, interpretarea Sfintei Scripturi totdeauna se face prin consultare și comparație cu lucrările patristice, care sunt de referință.

Pentru neoprotestanți canonul biblic are 66 de cărți inspirate, iar cărțile bune de citit (anaghinoscomena), numite apocrife, sunt lipsite de orice autoritate. Teoretic, Biblia are

autoritatea absolută, în practică se pune cel puțin pe picior de egalitate autoritatea Bibliei cu cea a crezului mrturisit, sau a practicilor proprii sau a experienței personale, sau a propriei revelații în defavoarea Scripturii. Se relativizează canonul și autoritatea Scripturii. Natura umană devine sursa adevărului religios. În consecință, Biblia este văzută ca fiind produsul rațiunii omenești, conținând gândurile omului cu privire la Dumnezeu, la sine și la lume. Este absolutizată Scriptura care s-ar interpreta singură și deci nu ar mai fi nevoie de ajutor extern pentru înțelegerea și adâncirea Cuvântului.

Scriptura, Tradiția, Biserica și relația dintre ele.

Din punct de vedere ortodox Scriptura și Tradiția sunt lucrări ale Duhului Sfânt în Biserică prin care se transmite Revelația. Între Scriptură și Tradiție există o întreit unitate și dependență reciprocă, de origine, de funcție și de cuprins. Tradiția are un primat temporal față de Scriptură, pe care o depășește și ca întindere. Biserica și Scriptura sunt egale și dependente una de alta. Tradiția a format și menține Biserica, iar Biserica are datoria să păzească conținutul Scripturii în sensul lui autentic conform Tradiției apostolice. Scriptura, Tradiția și Biserica sunt trei realități nedespărțite care formează un întreg ale cărui părți se intercondiționează și se completează reciproc. Puntea de legătură și sursa celor trei este Revelația divină.

Pentru neoprotestanți Scriptura este deasupra Bisericii. Tradiția este limitată și în eleas cel mult ca o colecție interesantă de lucrări ale *Părinților* din care se pot extrage numai informații. Tradiția nu mai este considerată ca a doua cale de primire a Revelației. Între cele trei enumerate mai sus, pentru neoprotestanți, există, în ordinea importanței, următoarea clasificare: Scriptura, Biserica, Tradiția, cu mențiunea că în elesul celor trei termeni este diferit în Biserică de cel al grupurilor neoprotestante.

Deși Biserica și grupurile neoprotestante sunt de acord că Iisus Hristos este cheia de interpretare a Scripturii totuși, concluziile doctrinare la care ajung cele două părți sunt diferite. Contrar concepției neoprotestante că Scriptura nu are nevoie de interpret, căci se interpretează singură (Scriptura Scripturae interpres), Biserica învață că este necesar, pentru înțelegerea Scripturilor și o anumite dispoziție duhovnicească din partea primitorului.

Cap. II.

Privire istoric asupra modului cum s-a raportat Biserica în primele cinci secole la textul Septuagintei – text de referință, folosit de Biserica Ortodoxă pentru traducerea Sfintei Scripturi în limbile naționale.

Traducerea Torei în limba greacă, dialectul comun, corespunde unei duble concomitențe necesită: a comunității iudaice și a înțelepciunii isodotore specifice culturii eline. Nu trebuie uitat cel mai important motiv, voia lui Dumnezeu.

Astăzi foarte puțin mai cred în autenticitatea Epistolei lui Aristeas.

În Biserica primară mulți Părinți și Scriitori Bisericești au considerat Septuaginta inspirată. Astăzi părerile sunt împărțite.

Versiunea lui Alfred Rahlfs a Septuagintei, în comparație cu Vechiul Testament din ultima ediție biblică a Sfântului Sinod (*Biblia sau Sfânta Scriptură*, ediție jubiliară a Sfântului Sinod, EIBMBOR, Versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania arhiepiscopul Clujului sprijinit pe numeroase alte osteneli, București, 2001), conține câteva diferențe de structură și de conținut. Comparativ cu textul masoretic, ediția biblică jubiliară a Sfintei Scripturi are în plus: suplimente de cuprins istoric la cărțile canonice Estera (Prologul; 3,13-14; 4,17; 5,1-2; 8,13-14; 10,3) și Daniel (Istoria Susanei, Bel și Balaurul), cărțile necanonice (Baruh, Epistola lui Ieremia, Înțelepciunea lui Solomon, Înțelepciunea lui Isus fiul lui Sirah) și suplimente de cuprins liric (Rugăciunea lui Azaria și Cântarea celor trei tineri, Rugăciunea lui Manase și Psalmul 151). Din punctul de vedere al conținutului, Septuaginta și textul masoretic sunt diferite.

La începutul sec. al II-lea d.H., datorită polemicii cu Biserica, rabinii palestinieni au comandat următoarele trei traduceri biblice grecești tendințioase cu scopul de a înlocui Septuaginta: 1) a lui Aquila – o revizuire a Septuagintei; prezintă importanță lexicografică și etimologică; 2) a lui Theodotus; pe lângă cărțile canonului iudaic conține și cărțile anaginoscomena, suplimente la Daniel și Ieremia, iar cartea lui Iov este mai mare decât în Septuaginta; 3) a lui Symmachus – o nouă traducere; limba este elegantă și cursivă. Symmachus s-a străduit să redă sensul, de aceea folosește parafraza.

Între secolele III-IV d.H. creștinii au alcătuit patru recenzii ale Septuagintei: 1) a lui Origen; 2) a lui Eusebiu de Cezareea și Pamfil; 3) a lui Lucian; 4) a lui Isihie.

În antichitate Septuaginta a fost tradusă în multe limbi naționale: latină, siriană, coptă, etiopiană, gotică, arabă, armeană, georgiană, slavonă.

Secolul al XVI-lea d.H. este important pentru istoria textului Septuagintei deoarece tradiția manuscriselor, cu exemplare puține, este înlocuită de edițiile tipărite, care au asigurat accesul pentru mai mulți la textul Septuagintei.

În ultimele decenii, în sprijinul datării manuscriselor de la Marea Moartă, s-a folosit radiometria cu Carbon 14. Datele ecuațiilor matematice și fizice folosite în radiometrie sunt exacte, datorită ipotezelor de lucru cât și a criteriului selectării rezultatelor, rezultatele radiometriei nu au nici o relevanță în privința determinării vârstei manuscriselor de la Marea Moartă.

Deoarece textul ebraic al Vechiului Testament nu era accesibil decât unui grup restrâns de clerici evrei, Septuaginta a fost textul normativ al Bisericii primare.

Pentru unii apologeti creștini era evident faptul că iudeii au falsificat textul sacru al Septuagintei (Sfinții: Iustin Martirul și Filosoful și Irineu de Lugdunum; Tertulian și Origen). În perioada patristică a existat suspiciunea că, datorită polemicii cu Biserica, iudeii ar fi modificat textul sfânt (Sfântul Ioan Hrisostom, Rufin).

Unii Părinți ai Bisericii au cercetat textul ebraic contemporan lor prin mijloace intermediare (Sfinții Vasile cel Mare și Grigorie de Nyssa).

Existența diferențelor de text dintre Septuaginta și textul ebraic folosit de sinagogă era incontestabilă (Origen, Augustin, Ieronim).

Cap III

Istoricul tipăriturilor Sfintei Scripturi în limbile română între secolele XIX-XXI și neogreacă în secolul al XIX-lea

Edițiile bisericești ale Sfintei Scripturi (Noul Testament și Vechiul Testament) mai importante, tipărite între sec. XX-XXI, sunt următoarele: 1) *Biblia adică Dumnezeiasca Scriptură a Legii Vechii și a celei Noi*, tipărită în zilele majestății Sale Carol I, regele României, Ediția Sfântului Sinod, Tipografia Curților Bisericești, București, 1914; 2) *Sfânta Scriptură*, tradusă după textul grecesc al Septuagintei confruntat cu cel ebraic, în vremea Domniei Majestății Sale Carol II, cu aprobarea Sfântului Sinod, București, Tipografia Curților Bisericești, 1936; 3) *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Preafericitului Părinte Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, EIBMBOR, București, 1968; 4) *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Preafericitului Părinte Iustin, Patriarhul Bisericii

Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, EIBMBOR, București, 1982; 5) *Biblia sau Sfânta Scriptură*, ediție jubiliară a Sfântului Sinod, EIBMBOR, Versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania arhiepiscopul Clujului sprijinit pe numeroase alte osteneli, București, 2001.

Edițiile biblice sinodale din 1968, 1975, 1979, 1982 au folosit ca text de referință pe cel din 1936 cu mici revizuiți de traduceri și îndreptări de cuvinte. Ediția sinodală din 2005 este reeditarea celei din 1988.

În a doua jumătate a sec. al XIX-lea următoarele Scripturi s-au tipărit ca traduceri particulare și ale cultelor neoprotestante: 1) *Biblia Sacra que coprinde Vechiul și Noul Testament tradusa din hellenesce după a quellor septedeci* de I. Heliade R., Paris, în typographia lui Preve și Comp., via J.J.-Rousseau, 15, 1858. Este un text biblic parțial tradus din Septuaginta; 2-4) *Biblia Sacra. Genesis* din ultima edițiune ellenică recorectată supra ebraicilor arhetipi, tradusă de K. Aristias. București. Cu cheltueala Societății Ierografice Britanice și Străine spre propagarea sfântului cuvânt în Britania și la alte națiuni, 1859; *Biblia Sacra. Isaia*. Din ultima edițiune ellenică recorectată supra ebraicilor arhetipi, tradusă de C. Aristia. București. Cu cheltueala Societății Ierografice Britanice și Străine spre propagarea sfântului cuvânt în Britania și la alte națiuni, 1859; *Biblia Sacra. Psalmii*. Din ultima edițiune Ellenică recorectată supra ebraicilor arhetipi, tradusă de C. Aristia. București. Cu cheltueala Societății Ierografice Britanice și Străine spre propagarea sfântului cuvânt în Britania și la alte națiuni, 1859. Cele trei cărți ale Vechiului Testament sunt traduceri din versiunea neogreacă biblică neoprotestantă a lui Neofit Vamvas; 5) *Sfânta Scriptură a Vechiului și a Noului Testament*. Edițiune nouă, revizuită după texturile originale, și publicat de Societatea Biblică pentru Britania și Străine, Iași, Tipo-litografia H. Goldner, 1874. Este o versiune biblică de factură neoprotestantă, cu Vechiul Testament fidel TM și Noul Testament tradus tendențios; 6) *Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament*, edițiune nouă, revizuită după texturile originale și publicat de Societatea Biblică pentru Britania și Străine, București, 1909. Textul acestei versiuni biblice neoprotestante este o prelucrare a celor precedente, în special a celei de la Buzău.

În prima jumătate a secolului al XX-lea au fost tipărite câteva ediții biblice neoprotestante și una particulară.

Gala Galaction și Vasile Radu și-au tipărit la o editură particulară propria versiune biblică: *Biblia adică Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului și a Noului Testament*, tradusă după textele originale ebraice și grecești de preoții profesori Vasile Radu și Gala Galaction din înalta inițiativă a Majestății Sale Regelui Carol II, București, Fundația pentru literatură și

art «Regele Carol II», Bulevardul Lascar Catargi, 1938. Nu are caracter științific, cci combină textul masoretic cu Septuaginta.

Dumitru Cornilescu (1891-1975) s-a contaminat de idei neoprotestante când a fost elev la Seminarul teologic ortodox din București. Ca să scape de stagiul militar, a intrat în monahism. A inoculat idei neoprotestante preotului Tudor Popescu de la biserica Sfântul Itefan-Cuibu cu barză din București, care a fost caterisit în 1924. Cu sprijinul financiar primit de la Raluca Calimachi și-a tipărit propria Biblie. Dumitru Cornilescu a tipărit următoarele versiuni biblice neoprotestante: 1) *Cartea Psalmilor sau Psaltirea împărăatului David*, traducere de D. Cornilescu, Stăncăști-Botoșani, București, Societatea Evanghelică Română, 1920; 2) *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament*, tradus de D. Cornilescu cu locuri paralele, Societatea Evanghelică Română, Tipografia Gutenberg S.A., București, 1921; 3) *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu trimeteri*, „Biblia română traducere nouă” [a lui Cornilescu], Societatea Biblică pentru răspândirea Bibliei în Anglia și străinătate, București, str. Robert de Flers 18, 1924.

În secolul al XX-lea d.H. toate grupurile neoprotestante, indiferent de confesiune, foloseau un singur text biblic, cu caracter antibisericesc, cel al lui Cornilescu, din 1924, reeditat de multe ori cu mici intervenții textuale ne semnificative.

La începutul sec. al XXI-lea s-au tipărit mai multe versiuni biblice extra eclesiale decât în secolul precedent.

Datorită textului și scoliilor, trei versiuni biblice neoprotestante au un pronunțat caracter confesionalizant: 1) *Biblia de Studiu pentru o viață deplină*, versiunea D. Cornilescu, Coordonatorul ediției în lb. română Cristian Vasile Roske, București, 2000. Este Biblia pentecostalilor; 2) *Biblia sau Sfânta Scriptură*, traducerea Dumitru Cornilescu, ediție de studiu Thompson, editor coordonator Paul Negru Ed. Universității Emanuel, Oradea, 2002. Este Biblia baptiștilor; 3) *Sfintele Scripturi. Traducerea Lumii Noi*, traducere după *New World Translation of the Holy Scriptures*, ediția engleză revizuită în 1984, Printed in Italy, Stampata în Italia nel novembre 2006 da: Congregazione Cristiana dei Testimoni di Genova, Via della Bufalotta 1281, Roma. Este versiunea biblică a grupării martorilor lui Iehova.

O altă ediție biblică neoprotestantă, al cărei cult editor nu se poate identifica, propune un text literal: *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament*, trad. literal nouă completată, revizuită și actualizată, București, 2001.

Societatea Biblică Interconfesională din România (SBIR) a inițiat „traducerea Interconfesională (ecumenică) a Bibliei”. Acest inițiativ de traducere interconfesională a

Bibliei, asem n toare cu versiunea francez biblic TOB, este sortit e ecului, c ci nu va mul umi pe nimeni.

O alt ini iativ de editare biblic particular este cea a Colegiului Noua Europ , care i-a propus s realizeze, dup modelul francez, o nou traducere a Septuagintei. Pân în prezent au editat 5 volume: 1) *Septuaginta. Geneza. Exodul. Leviticul. Numerii. Deuteronomul*, vol. 1 coordonat de C. B dili , F. B lt ceanu, M. Bro teanu, D. Slu anschi, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu, Colegiul Noua Europ , Ed. Polirom, 2004; 2) *Septuaginta. Iisus Nave. Judec torii. Ruth. 1-4 Regi*, vol. 2 coordonat de C. B dili , F. B lt ceanu, M. Bro teanu, D. Slu anschi, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu, Colegiul Noua Europ , Ed. Polirom, Bucure ti, Ia i, 2004; 3) *Septuaginta. 1-2 Paralipomene. 1-2 Ezdra. Ester. Iudit. Tobit. 1-4 Macabei*, vol. 3 coordonat de C. B dili , F. B lt ceanu, M. Bro teanu, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu, Colegiul Noua Europ , Ed. Polirom, Bucure ti, Ia i, 2005; 4) *Septuaginta. Psalmii. Odele. Proverbele. Ecleeziastul. Cântarea Cânt rilor*, vol. 4/I coordonat de C. B dili , F. B lt ceanu, M. Bro teanu, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu, Colegiul Noua Europ , Ed. Polirom, Bucure ti, Ia i, 2006; 5) *Septuaginta. Iezechiel. Suzana. Daniel. Bel i Balaurul*, vol. 6/II coordonat de C. B dili , F. B lt ceanu, M. Bro teanu, în colaborare cu Ioan-Florin Florescu, traduceri i note de Florica Bechet i Ioana Costa, Colegiul Noua Europ , Ed. Polirom, Bucure ti, Ia i, 2008. Ini iativa biblic a Colegiului Noua Europ este asem n toare cu cea a colectivului SBIR. Un grup de oameni majoritar extraeclesial, doar cu aplombul calific rii academice i a unei credin e declarative, dore te s impun unui *public ortodox* propria lucrare pe care Biserica nu a solicitat-o.

Contextul istoric i fenomenul în sine al apari iei versiunii biblice neoprotestante a lui Cornilescu în limba român sunt mult asem n toare cu ceea ce s-a întâmplat în Grecia secolului al XIX-lea, când la cererea i sub influen a misiunilor neoprotestante s-a tip rit în neogreac o versiune biblic neoprotestant . Societatea Biblic Britanic pentru Str in tate tip re te în 1850, f r girul Bisericii, o Biblie neoprotestantizant cunoscut ca traducerea arhimandritului Neofit Vamvas. În Grecia, aceast Biblie a fost reeditat de multe ori.

Cap. IV

Expunere comparat a paralelelor dogmatice între textele biblice folosite de Biserica în edițiile biblice neoprotestante mai noi. Texte liturgice propuse spre îndreptare.

Există situații în care, un cuvânt din limba originală, la aceeași trimitere biblică, s-a tradus corect în ediția biblică jubiliară a Sfântului Sinod, iar în versiunile biblice Cornilescu s-a tradus tendențios antieclesial. În cele ce urmează, pentru pretenție exhaustivă, sunt enumerate 17 cuvinte a căror traducere în limba română este diferită în cele două tradiții biblice, sinodală și neoprotestantă – Cornilescu care, în spațiul misionar și liturgic, au implicații doctrinare directe. Fiecare cuvânt grecesc îi este asociată cea mai frecventă traducere din ediția biblică jubiliară a Sfântului Sinod în paralel cu cea din versiunea biblică neoprotestantă Cornilescu din 1924, sau din *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament*, trad. literal nouă completată, revizuită și actualizată, București, 2001 (Blit): 1) ἀδῆς, ou, 0 (iad/locuința a morților); 2) αἱρεσίς, eșewj, h` (eres, erezie/partid); 3) αἱρετικοί, h, on (eretic/cel ce aduce dezbinări); 4) ἀπαράβατος, on (netrec toare/nu poate trece de la unul la altul); 5) ἀρχιερεὺς, ewj, 0 (arhiereu/mare preot); 6) γυνή, aikoj, h` (femeie/nevestă); 7) δίκαιοι, aia, on (drept/neprihănit)/δικαιοσύνη, hj, h` (dreptate/neprihănire); 8) εἰκὼν, onoj, h` (chip/icoană); 9) εἷς, mia, eñ, (enoj, miaj, enoj) (unu, una/un singur, una singură); 10) ἐκκλησία, aj, h` (Biserică/adunare); 11) ἐκουσία, aj, h` (putere/Blit autoritate); 12) παράδοσις, ewj, h` (predanie, datină/Blit tradiție); 13) πρεσβύτεροι, tera, on (b. trânt, preot/presbiter, b. trânt la Blit); 14) σημεῖον, ou, to, (2005 cruce, semn/semn); 15) σὺνθεσις (regula generală de traducere a verbului σὺνθεσις, cu înțelesul de a (se) mântui, la diateză pasivă, în greacă, în edițiile biblice sinodale este tradus la diateză activă iar în edițiile biblice neoprotestante este tradus la diateză pasivă); 16) χειροτονεῖν (la FA 14,23 a hirotonii/a rîndui, a alege); 17) (τα) χίλια ἔτη (o mie de ani, miile de ani/o mie de ani).

Unele diferențe au consecințe doctrinare deosebite, chiar divergente. Implicațiile dogmatice ale diferențelor de fond dintre cele două versiuni sunt de ordin hristologic, eclesiologic, antropologic, soteriologic, mariologic și eshatologic.

Există multe cuvinte și expresii biblice, care au traducere asemănătoare ca în ele sau chiar identice în edițiile biblice sinodale cât și în cele neoprotestante – Cornilescu dar cu

interpretare total diferit : (1) dogma, atoj, to; 2) kanwn, onoj, o; 3) koinwnia, aj, h; 4) musthrion, ou, to; 5) eucaristia, aj, h; 6) energeia, aj, h; 7) swma tou/Cristou/ /tou/ Kuripou, .a.). Analiza doctrinar aparte a acestora ar reliefa i mai mult discrepan a dintre Biserica i cultele neoprotestante.

Pentru a servi mai bine intereselor prozelitiste Cornilescu a evitat în mod voluntar unele cuvinte care ar fi amintit cumva de vocabularul specific Bisericii (ex.: tradi ie, arhiereu, episcop, preot, hirotonie .a.) i ar fi sprijinit cumva înv tura de credin a acesteia. În unele situa ii a for at traducerea unor cuvinte sau expresii, ba chiar a introdus cuvintele care i s-au p rut a sus ine mai bine doctrina profesat de el în contrapondere fa de Biserica (ex.: icoan , singur). Textul biblic al lui Cornilescu are inserate glose, f r corespondent în textul critic. Exist i situa ii când, probabil c nu s-a urm rit un scop prozelist, dar s-a realizat o traducere eronat fa de textul original.

Se pune un accent mai mare pe divinitatea lui Hristos în detrimentul umanit ii. Unirea firilor este în eleas în sens eretic nestorian. Natura uman este total neputincioas . Mântuirea este un act mental f r a presupune un efort din partea omului. De i Fiul a restaurat firea uman în Sine, pe care i-a asumat-o ontologic, pentru neoprotestan i firea uman nu beneficiaz de nici o înnoire.

În neoprotestantism, de i se vorbe te despre dragoste, comunicare i chiar rug ciune de mijlocire nu se accept realitatea faptului c cei ce sunt înc în trup pot mijloci pentru cei ce nu se bucur de împ r ia lui Dumnezeu (cei osândi i), nu se accept nici c cei ce au dobândit mântuirea pot mijloci pentru cei din aceast via . Singura rug ciune de mijlocire acceptat de neoprotestantism este aceea a celor din aceast via unii pentru al ii i bineîn eles a lui Hristos la Dumnezeu Tat l pentru oameni. Astfel, moartea este o barier de netrecut între cei ce sunt înc în trup i cei ce au trecut la cele ve nice. O consecin a acestui fapt este existen a a dou biserici între care nu exist comunicare, dragoste. S-ar putea concluziona c exist dou împ r ii ale lui Dumnezeu desp r ite de pragul mor ii. Dar în Sfânta Scriptur nu se face distinc ie între membrii împ r iei lui Dumnezeu din aceast via i cei din via a de dincolo de moarte. Cum altfel s-ar în elege cuvintele Mântuitorului: „împ r ia lui Dumnezeu este înl untrul vostru”(Lc. 17,21), aici în aceast via , i spusele Sfântului Apostol Pavel despre cre tinci sunt „împreun cet eni ai sfîn ilor i casnici ai lui Dumnezeu”(Ef 2,19)?

Ponderea cea mai mare a cuvintelor traduse tenden ios de Cornilescu se afl în textul Noului Testament. Vechiul Testament este mult mai pu in afectat. Convergen a în elesului

cuvintelor traduse eronat este c tre persoana Fiului. Se poate afirma c , se aduce o deosebit de grav deformare a Revela iei, a mesajului lui Dumnezeu c tre om. Distorsionarea în elegerii actului Întrup rii Fiului are consecin e negative în ceea ce prive te restaurarea chipului lui Dumnezeu în om.

Un num r de 14 cuvinte i expresii din edi iile sinodale biblice i din texte liturgice sunt propuse pentru îndreptare: 1) *autoj* la Fc 3,15 se va traduce *el*; 2) *diaqhkh, hj, h* la instituirea Sfintei Euharistii, la Liturgia Sfântului Vasile cel Mare, la rug ciunea punerii-înainte, la Anaforaua Sfintelor Liturghii (la ecfonisul: *Be i dintru acesta to i...*) se va traduce *leg mânt*; 3) la Fc 1,27 cuvântul chip (dup chipul *katv eikona*), conform Septuagintei, trebuie men ionat numai o singur dat ; 4) la Iac 3,9, omiterea la traducere a articolului *toij* care înso e te pe *anqrwpouj* implic contradic ie în Scriptur . Se va traduce *oamenii*; 5) *hmera miã* la Fc 1,5 trebuie tradus *zi una*; 6) *esesqe wj qeoi*. la Fc 3,5, conform Septuagintei, trebuie tradus *ve i fi ca ni te dumnezei*; 7) *(ta) cijl ia eth* la Ps 89,4; 2 Ptr 3,8; Ap 20,2-7 trebuie tradus *mii de ani*; 8) la Ap 13,8 traducerea corect este: *nu-s scrise numele în cartea vie ii, a Mielului celui jungheat, de la izvodirea lumii*; 9) cuvântul *Pa tile i p r ile* de vorbire care îl înso esc, ca form de plural, trebuiesc trecute la singular; 10) o contradic ie între Scriptur i textul liturgic: „...*din iubire de oameni, ca un Dumnezeu al p rin ilor no tri, ai poruncit.... ca sufletul s mearg acolo de unde fiin i-a luat, pân la ob teasca înviere...*”; 11) *thn enothta thj pistewj* (Ef 4,13) este tradus gre it în Liturghierul român: *unirea credin ei*. Se va traduce unitatea în credin ; 12) *zhl wthj, ou, o* la I 20,5; 34,14; Dt 4,24; 5,9; 6,15; Naum 1,2, în edi ia jubiliar biblic , este tradus gre it gelos (*qeoj zhl wthj* Dumnezeu gelos). Se va traduce zelos; 13) în Liturghier exist nepotriviri când se citeaz versetul de la Lc 23,42 (*Pomene te-m Doamne când vei veni întru împ r ia Ta*); 14) se va modifica „*suirea*” [la ceruri a lui Iisus Hristos] cu „în l area”.

Concluzii finale

În Biserica primară Septuaginta a fost indubitabil textul consacrat pentru Vechiul Testament. Prinii Bisericii au citat și comentat în latin și în greacă din Septuaginta. În primele secole ale erei creștine, textul ebraic, diferit de cel actual al masoreților, a fost cunoscut prin intermediul Septuagintei. Primele traduceri ale Vechiului Testament în latină, siriacă, etiopiană, coptă, arabă, georgiană și gotică au fost realizate din Septuaginta.

În limba română, edițiile biblice extraeclesiale, din secolul al XIX-lea, ale Societății Biblice Britanice pentru Străinătate (SBBS) și ale lui C. Arista (Geneza, Psaltirea și Isaia), au folosit pentru Vechiul Testament textul masoretic. Tentativa biblică, din sec. al XIX-lea, a lui I. Heliade Rădulescu, deși a fost o traducere din Septuaginta, Biserica a respins-o datorită limbajului atipic.

Referitor la Sfânta Scriptură, în prima jumătate a secolului al XX-lea, în Biserica Ortodoxă Română, s-au manifestat cu virulență două curente alogene duhului eclesial, care au produs consecințe cu efecte doctrinare negative până în prezent. Ambele curente au avut ca punct de pornire dilema: Septuaginta sau TM trebuie considerat text original pentru traducerea în limba română a Vechiului Testament?

Curentul polemic dintre susținătorii Septuagintei și cei ai TM, din punctul de vedere al acurateții științifice, a generat în limba română, pentru Biserică, un text compromis al Vechiului Testament deoarece, în mod subiectiv, s-a mixat Septuaginta cu TM. De la 1688 până la 1914, pentru Vechiul Testament, edițiile biblice bisericești au folosit numai Septuaginta. Din 1936 până în prezent, în sensul indicat mai sus, textele biblice sinodale sunt corupte. În Biserică, eroarea metodologică a mixării Septuagintei cu TM s-a dorit și s-a reușit într-o oarecare măsură să fie corectată de abia la debutul secolului al XXI-lea (vezi ediția jubiliară biblică). Mai există și o inițiativă particulară recentă, lăudabilă, de revenire la textul Septuagintei, cea a Colegiului Noua Europă, care propune un text savant critic dar care are un mare dezavantaj, colectivul nu aparține Bisericii, nu în sensul formal ci în sensul că este străin duhului Bisericii, deși se afirmă că aparținând acesteia.

Al doilea curent a avut o pronunțată tendință centrifugă Bisericii. Ambiția nemăsurată de a edita o versiune biblică care să le poarte numele i-a determinat pe Gala Galaction și pe Dumitru Cornilescu să apeleze la edituri particulare care să le satisfacă doleanțele. Consecințele inițiativelor biblice ale celor doi nu a avut același impact doctrinar în viața Bisericii. Galaction nu a părăsit Biserica și i-a tipărit Biblia la editura lui Carol al II-lea, rezultând *Biblia fundațiilor*.

Biblia lui Niulescu a fost folosită de neoprotestanții din România până la apariția versiunii biblice a lui Cornilescu. Cu sprijinul prinsei Calimachi și al SBBS, prin sind Biserica, Cornilescu și-a tipărit propria versiune biblică. Datorită caracterului tendențios și flagrant antieclesial, Biblia lui Cornilescu, din momentul apariției (1921) și până în prezent, este un prețios instrument pentru misiunea prozelitistă neoprotestantă printre membrii Bisericii.

Divergențele doctrinare dintre Biserică și neoprotestantism au o cauzalitate complexă deoarece nu numai exegeza pe un text similar în cele două tradiții este diferită dar și textele sunt diferite fie pentru că textele din care s-au tradus sunt diferite, fie pentru că versiunea lui Cornilescu este în mod evident tendențioasă. Există cuvinte și expresii, care la aceeași trimitere biblică, diferă în versiunea lui Cornilescu de cea a Bisericii. Unele diferențe au consecințe doctrinare deosebite, chiar divergente. Implicațiile dogmatice ale diferențelor de fond dintre cele două versiuni sunt de ordin hristologic, eclesiologic, antropologic, soteriologic, mariologic, eshatologic.

Pentru studiul textelor mesianice bibliice veterotestamentare contemporani români folosesc comparativ TM. Pentru Biserică, Septuaginta trebuie să rămână de referință iar statutul TM trebuie să fie unul consultativ-comparativ față de cel al Septuagintei.

În final, doar o remarcă mai adăuga, textul sinodal al Sfintei Scripturi căută cel liturgic au nevoie de diortosire.

Cuvinte-cheie:

1. Septuaginta (LXX)
2. Biblia, Sfânta Scriptur
3. Vechiul, Noul Testament
4. Biseric
5. Cornilescu
6. neoprotestant
7. textul masoretic (TM)
8. edi ie/versiune biblic
9. traducere
10. edi ie jubiliar /sinodal
11. revela ie
12. edi ie/versiune neoprotestant
13. tradi ie, Sfânta Tradi ie
14. român
15. grec
16. ebraic

Cuprins

Introducere.....	1
Cap. I. O paralel doctrinar între concep ia Bisericii Ortodoxe și cea a cultelor neoprotestante din România cu privire la Sfânta Scriptur	2
Cap. II. Privire istoric asupra modului cum s-a raportat Biserica în primele cinci secole la textul Septuagintei – text de referin , folosit de Biserica Ortodox pentru traducerea Sfintei Scripturi în limbile na ionale.....	4
Cap. III. Istoricul tip riturilor Sfintei Scripturi în limbile român între secolele XIX-XXI și neogreac în secolul al XIX-lea.....	5
Cap. IV. Expunere comparat a paralelelor dogmatice între textele biblice folosite de Biserica și edi iile biblice neoprotestante mai noi. Texte liturgice propuse spre îndreptare.....	9
Concluzii finale.....	12
Cuvinte–cheie.....	14
Cuprins.....	15